

Karup Å Sammenslutningens Vandløbspleje i 2025.

Vandløbsplejen som alle fiskeklubber samarbejder om har i 2025 restaureret i alt 40 gydebanker rundt om i Karup å systemet. Det drejer sig hovedsagelig om suppleringer af tidligere udlagte gydebanker samt enkelte nyanlagte. Der er udlagt over 350 kubikmeter gydegrus og knapt 100 kubikmeter sten. Der er suppleret gydebanker i Karup Å ved Vridsted, Hagebro, Vormstrup og nedstrøms Agerskov. Desuden er der suppleret gydebanker i Sejbæk, Trevad Møllebæk, Gindeskov Bæk, Barslund Bæk, en del gydebanker i Hullet (tilløb til Karup Å) og Bording Å.

Projekterne har i år hovedsagelig været finansieret af midler fra DTU gennem konverterede udsætningsmidler med beløb på knapt 170.000 kr incl. moms og af Viborg Kommune, som har støttet projekterne med knapt 100.000 kr. Herning Kommune har også støttet os med et mindre beløb og et tilsvarende mindre beløb er blevet dækket af Karup Å Sammenslutningens Vandplejefond. Vi er yderst taknemmelige for al denne støtte og store økonomiske opbakning, vi har modtaget til projekternes gennemførelse.

Vi er ligeledes taknemlige for den store velvilje fra lodsejere og glæder os over det gode samarbejde med kommunerne, entreprenører og vognmænd. Stor tak for hjælpen til vore professionelle samarbejdspartnere Jørgen og Jesper Handberg fra Jysk Naturpleje og vognmand Martin Laugesen. Der skal også lyde en stor tak til lodsejere ved Hagebro og i Hullet med foræring og udkørsel af dødt ved til etablering af skjul for fisk og til lodsejer ved Munklinde for foræring af gratis store sten til vandløbsrestaurering.

Uden alle de frivillige ville vandplejen gå i stå. Der har i år til vandplejedagene og til de forskellige suppleringsprojekter været god opbakning. Der skal derfor lyde en stor tak til alle vandplejefolk for deres flotte indsats og kæmpe store hjælp. Det er dette arbejde, der er drivkraften og hjertet af vandplejen og forudsætningen for, at vi har fisk i vores dejlige vandløb.

Årets fokus områder:

Vi har stadig fokus på at sikre og optimere opvækstområderne i forbindelse med anlagte gydebanker bl.a. ved etablering af skjulesteder for yngel og insekter i form af grene, sten og vandranunkler.

Vi forsøgte allerede sidste år at få tilsyn og vedligehold af gydebanker lagt ud på flere hænder, således at hver fiskeklub har ansvaret for udvalgte gydebanker og sørger for løbende at holde øje med disse og klargøre dem inden gyde sæsonen. Det har fungeret de fleste steder, men vi kunne godt tænke os flere frivillige meldte sig til at adoptere, tilse og vedligeholde gydebanker forskellige steder. Det er vigtigt at have forståelsen for, at vil man gerne et godt fiskeri med mange fisk i åen, kommer dette ikke af sig selv, men med en frivillig indsats, som man selv bestemmer omfanget af. Helt konkret drejer det sig om at besøge et par gydebanker nogle gange hen på sommeren og ind i efteråret og evt. fjerne lidt bundgrødevækst, som samler sand, samt inden gyde sæsonen at løsne gruset med en greb på den forreste del af gydebanken og i strømrrenderne. Samarbejdet om denne centrale opgave i vandplejen vil komme alle til gode, og alle kan give en hjælpende hånd med her stort som småt. Henvend jer blot til jeres klub bestyrelse eller direkte til KÅS vandpleje.

Den lille vandplejegruppe, som er et forretningsudvalg og det egentlige formandskab i Vandplejen, har været meget velfungerende. Vi har det sidste år haft 4 møder og samordnet og koordineret vandplejearbejdet. Samarbejdet har været virkeligt givende med spændende debatter, som i længden sikrer gode beslutninger og stort engagement om Vandplejearbejdet.

Aktiviteter i 2025.

Allerede i **januar** tog Mads det initiativ at arrangere en slags gyde safari, som blev en stor succes. Alle var velkommen til at deltage og folk blev vist rundt til de vandløb, hvor der var registreret aktivitet og mange fik en spændende oplevelse. Der blev i månedens løb optalt gydegravninger, og vi kom op på det højeste antal gravninger optalt til dato. Vi må håbe, at denne vinters gydeaktivitet kan måles hermed.

I **februar** deltog Emil og jeg i offentliggørelse af den gennemførte DTU - undersøgelse af bestanden af opgangsfisk i Vejle Å – systemet, som ifølge DTU er meget sammenlignelig med Karup Å - systemet. Man estimerer, at der i Vejle Å har været en opgang på 3271 havørreder i efteråret/vinteren 2024. Et forsigtigt gæt ud fra fangsttal er, at opgangen i Karup Å måske ligger lidt højere. Vi hørte også om vandplejen i Vejle Å fremført af Claus Balleby, Vejle Kommune. Man har her stor succes med udlægning af store stykker træ og rødder frit ude i vandløbet for at skabe variation samt udlægning af assorterede grus og sten blandinger som gydegrus, som skulle være mere naturlige og bedre kunne modstå den kraftige strøm ved store vandmængder.

Allerede i februar havde vi det årlige samarbejds møde med kommunerne, hvor Emil, Peder, Tom og jeg deltog fra KÅS. Udover Kommunernes biologer deltog Bjarke Dehli, DTU og sektionsleder Asger Jensen, Ikast Brande og afdelingsleder Daniel Lindvig, Viborg Kommune. Det lykkedes på dette møde at få kommunerne til at frafalde det besværlige krav om sejlrrender i gydebanks, som vi længe har måttet leve med. Gydebanks kan fremover anlægges i fuld bredde, som forlænger deres holdbarhed væsentligt.

I **marts** måned blev faskinen ved Falkenbergs gydebanks restaureret af folk fra Lfso.

Kommunernes nye retningslinjer for pleje af gydebanks blev rundsendt til fiskeklubberne i KÅS sammen med begrundelserne for mere miljøvenlig vandløbs vedligeholdelse, som var præsenteret for de 5 kommuner inden samarbejds mødet.

I **april** måned holdt vi det første møde i den lille vandplejegruppe, hvor årets aktiviteter blev drøftet og planlagt. Jeg indsendte endvidere 4 hørings svar til Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø, som indsigelse til Vandplan 3 indsatser. Det drejede sig bl.a. om fjernelsen af spærringen Agerskov Dambrug, som ikke længere figurerede i den nyeste Vandplan 3 udgave.

I **maj** sendte jeg en vejledning i klargøring af gydebanks ud til klubberne og vandplejefolk for at eksemplificere vedligeholdelsen af gydebanks for folk, der hen over efteråret skulle ud og tilse disse. Der blev efter godkendelse i KÅS bestyrelse indkøbt el-fiskeudstyr, så vi med Allan og Hugos hjælp samt tilladelse fra kommune m.v. kan følge yngel bestanden på tætteste hold og ikke skal vente 10 år på, at DTU kommer og laver deres bestandsanalyse.

I maj måned blev både KÅS og SÅS inviteret til et optakts møde vedrørende nye regulativer, som Ikast-Brande kommune skal til at revidere. Henning og jeg blev præsenteret for mange spændende intentioner om fremtidig mere miljøvenlig vedligeholdelse og grødeskæring, som vil komme både vandløbene og naturen til gode.

I **august** blev andet møde i den lille vandplejegruppe afholdt, og detailplanerne for efterårets projekter og vandplejedage blev aftalt. Vi fik undtagelsesvis lov til maskinelt at vedligeholde 2 gydebanks ved Åhusevej. Den 16. august afviklede vi 1. vandplejedag, hvor 19 frivillige deltog. Her blev gydebanks i Karup Å, Åresvad Å, Haller Å og Vallerbæk tilset. I midten af måneden blev gydebanks i Bording Å tilført mere grus. Den store gydebanks ved Æbletræet blev også suppleret og lagt ud i fuld bredde af Jysk Naturpleje under ledelse af Bruno. Den 30. august blev 2. vandplejedag gennemført under Brunos ledelse. Her var der deltagelse af 23 frivillige og gydebanks i Haderis Å og Karup Å stod for tur.

I **september** blev gydebanken nedstrøms Vridsted Bro suppleret med hjælp fra vognmand Martin Laugesen og Lfso folk anført af Johnny og Mads. 13. september var valgt som 3. vandplejedag, og her var vi hele 23 frivillige. Vi nåede at tilse og løsne gydebanker i Karup Å, Åresvad Å Rabis Bæk, Engholm Bæk, Lundholm Bæk og Resen Bæk samt at lave grenskjul ved gydebankerne ved Æbletræet og ved Vridsted Bro. I slutningen af september blev den sidste gydebanke af 3 udlagt i Vormstrup af Jysk Naturpleje under Allans ledelse. Jysk Naturpleje var også på spil ved et projekt nedstrøms Agerskov med supplerende af 3 gamle og anlæg af 3 nye gydebanker.

I **oktober** afholdt vi det 3. vandplejemøde i den lille gruppe, hvor den fremtidige vandpleje struktur med flere personer involveret blev drøftet. Nogle af opgaverne vil kunne blive løst indenfor den lille gruppe, men alle interesserede er velkommen til at tage del i opgaverne, så vi sikrer os en stærk og handlekraftig vandpleje i fremtiden. I oktober deltog Mads, Peder, Johnny og jeg i møde i Viborg vedrørende projekt "Flere fisk – mere frivillighed" arrangeret af Lystfisker Danmark og DSF, hvor Rune Hylby fortalte om formålet og intensjonerne. Vi havde 18. oktober en arbejdsdag, hvor de nyetablerede gydebanker nedstrøms Agerskov blev justeret, og der blev lavet skjulesteder for yngel.

Sidst på måneden blev gydebankerne i "Hullet" suppleret, og der blev lavet yderligere grenskjul. Derudover blev 10 mindre gydebanker i Trevad Møllebæk suppleret med stort arbejdsdhold.

I **november** blev der suppleret gydebanker i Sejbæk igen med et aktivt arbejdsdhold. Vi nåede også lige at supplere 4 gydebanker i Barslund Bæk og 2 i Gindeskov Bæk udlagt fra lastbil med kran og fordelt af et sejt arbejdsdhold. Det store Vandplejemøde, hvor alle kunne komme med input til næste års projekter, blev også afholdt i november. Det blev fulgt op af det sidste møde i den lille vandplejegruppe.

Status for vandplejen.

Lystfiskeriet i 2025 i Karup Å må siges at have været fornuftigt med forholdsvis tidlig opgang og gode fangster henover sommeren. Fisketrykket har nok været højere end tidligere, da en del af laksefiskerne fra Skjern Å og Storåen sikkert har satset på Karup Å i stedet. Som følge af fisketrykket er fangst tallet nok lidt for flot og skal derfor vurderes med forbehold i forhold til øvrige år. Ifølge Relunds optælling er der fanget 1162 havørreder, hvoraf der er hjemtaget 60 % og genudsat 40 % imod 65 % hjemtagne / 35 % genudsatte i 2024. At antallet af genudsatte fisk er steget er positivt og tyder på et generelt mere bæredygtigt lystfiskeri med hjemtagning til husbehov. Det er et tegn

på at flere har fået øje på, at vi som lystfiskere må leve i sammenspil med naturens ressourcer og ikke uhæmmet kan høste deraf, uden at det kan få konsekvenser.

En anden meget positiv ting er optælling af antallet gydegravninger i vinteren 24/25, som viser en næsten dobbelt så stor grave aktivitet som tidligere. Hvis klæknings procenten og overlevelsen af ynglen i år har været som normalt, lover det godt for fiskeriet de kommende år.

Den store undersøgelse af opgangen af havørred i Vejle Å, som ifølge DTU er meget sammenlignelig med Karup Å, vidste en opgang på godt 3000 havørred i vandløbet. Man har her regnet med et forhold (faktor 0,28) mellem estimatet og antal af hjemtagende havørreder i Vejle Å. Hvis man anvender dette forhold på Karup Å kan opgangen have været på omkring 4000 havørreder. Vi kan under alle omstændigheder hente spændende inspiration fra vandpleje i Vejle Å med udlægning af assorterede grusblandinger og store stykker træ i vandløbet til skabelse af variation og skjulesteder.

En stor landvinding må i år siges at være, at vi har fået fjernet kommunernes krav om sejlrender i gydebanker. Det har igennem en årrække været en dyr fornøjelse og skabt store problemer, at vi til stadighed har skullet restaurere udlagte gydebanker. Det betyder, at vi fremover nu kan lægge gruset ud i fuld bredde, og dermed gøre gydebankerne meget mere robuste og langtidssikrede. Vi har i det hele taget fået skabt større forståelse hos kommunerne for mere skånsom vedligeholdelse og grødeskæring, så vandløbet bliver mere naturligt uden indgriben til gavn for vandplanter og fisk. Med hjælp fra afgræsning af kreatur vil det forhåbentlig over en årrække gøre det muligt at genskabe åen med god bredde og gode opvækstmuligheder og dermed afhjælpe den fejlslåede grødeskæring, som har gjort åen smal og dyb med stærk strøm og tilgodeset en voldsom vækst af sødgræs.

Vi deltog i Ikast-Brande kommunes oplæg til revision af vandløbsregulativerne, og kan se gode perspektiver i deres planer om håndtering af denne opgave. Det må være til vandløbets bedste, at kommunen i de nye regulativer satser på selektiv og behovsorienteret vandløbsvedligeholdelse og grødeskæring. Viborg Kommune praktiserer allerede med held denne form for vedligeholdelse i Haller Å, som netop har fået nyt regulativ. Det betyder blandt andet, at deres åmænd både løsner grus på gydebankerne og laver vandløbs forbedrende tiltag ved deres gennemgang af vandløbet.

Vi har i år haft et rigtig godt samarbejde i den lille Vandplejegruppe, hvor der skal lyde stor tak til alle deltagere for store engagement og interesse. Det betyder, at vi nu er flere om at videreføre

vandplejen i Karup Å også på det organisatoriske plan. Uddelegering af Vandpleje opgaverne på flere personer gør arbejdet mere overskueligt og sikrer fleksibilitet.

Ved de jævnlige møder i gruppen, hvor alle de store klubber er repræsenteret, sikrer vi, at problemstillingerne bliver debatteret og de rigtige løsninger findes.

Vi har i år oplevet flot tilslutning til Vandplejedagene, og det giver håb om, at endnu flere vil bakke op om at forbedre fiskenes muligheder for naturlig reproduktion. Det er derfor vigtigt, at de enkelte fiskeklubbers bestyrelser aktivt vil arbejde på at fremme frivilligheden og forståelsen for at

“vil man høste, må man så”!

Der er stadig udfordringer for Karup Å havørrederne som prædation af skarv, odder og hejre, garnfiskeri og spærringer. Vi må derfor stadig gøre, hvad vi kan for at passe på vores fisk og optimere forholdene i åen.

Tak for godt samarbejde med lodsejere, kommuner, DTU Aqua og Danmarks Sportsfiskerforening samt til KÅS bestyrelse. En rigtig stor tak til medlemmerne af den lille vandplejegruppe for jeres arbejdsindsats og engagement samt jeres velvilje til at dele opgaverne og føre vandplejen videre.

Sluttelig vil jeg gerne takke alle frivillige vandpleje interesserede for hjælp og støtte ved vedligeholdelse af gydebanker, projekter og på vandplejedage.

Uden jeres hjælp vil det ikke være det samme.

Sammen gør vi en forskel!

Med venlig hilsen Ivan Andersen,

Karup Å Sammenslutningens Vandløbspleje